Vækst, velfærd og værdier

Program for Danmarks formandskab
for Nordisk Ministerråd 2015

VEKST, VELFÆRD

Møns Klint, Østersøen,
Danmark

Vækst, velfærd og værdier

Program for Danmarks formandskab
for Nordisk Ministerråd 2015

ISBN 978-92-893-3785-4 (PRINT)

ISBN 978-92-893-3806-6 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2014-746>

ANP 2014:746

© Nordisk Ministerråd 2014

Layout: Jette Koefoed

Omslagsfoto: Havvindmøller i Øresund, Adrian Joachim

Foto: s. 2–3 Jette Koefoed; s. 7tv. Agnete Schlichtkrull, th. Claus Bjørn Larsen.;

s. 12, 15, 19 SignElements;

s. 10 visitaland.com; s. 19, 26–27 ImageSelect; s. 8, 25 Karin Beate Nøsterud

Tryk: Rosendahls-Schultz Grafisk

Oplag: 3000

Skrift: Meta LF

Papir: Munken Polar

Lillegrund Vindmøllepark
Øresund, Danmark/Sverige

Printed in Denmark

www.norden.org/da/publikationer

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18

1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

Vækst, velfærd og værdier

Program for Danmarks formandskab
for Nordisk Ministerråd 2015

6	Forord
9	Indledning
11	Vækst
14	Velfærd
18	Værdier – international branding af Norden
22	Det Blå Arktis

Forord

Danmark har i 2015 formandskabet for det nordiske regeringssamarbejde. Dermed overtager Danmark stafetten i et vigtigt samarbejde, der gennem årene har understøttet og bidraget til at udvikle vore nordiske landes stærke fællesskab.

Vi er i Norden bundet tæt sammen af en fælles historie og fælles værdier. Med dette udgangspunkt har vi udviklet et samarbejde, hvor vi inspirerer hinanden, hvor vi støtter hinanden, og hvor vi i kraft af vores samarbejde leverer relevante og tidssvarende svar på de udfordringer, vi står overfor. Det gælder f.eks. vores mangeårige arbejde med at reducere grænsehindringer mellem vore lande. Den indsats er afgørende for, at nordiske virksomheder og borgere kan høste de fordele, som følger af vores geografiske, holdningsmæssige og kulturelle fællesskab, og som også fremover vil stå centralt i det nordiske samarbejde.

Det nordiske samarbejde har gennem årene fejret mange successer. Men vi må ikke hvile på laurbærrene. Det er afgørende, at samarbejdet løbende formår at levere reel merværdi og konkrete løsninger på de nye og skiftende udfordringer, som vore samfund mødes med.

Det gælder i særlig grad i en tid, hvor vi begynder at kunne vriste os fri af en global økonomisk krise, der også har sat sig dybe spor i Norden. Krisen har tvunget os til at træffe en række svære beslutninger – ikke mindst for at bevare vore nordiske velfærdssystemer, der nok har vist deres robusthed, men ikke har været umærkede af krisen.

I de kommende år bliver det derfor afgørende, at vi endegyldigt får lagt krisen bag os og får skabt fundamentet for, at vore samfund kan forblive dynamiske og innovative. Og fortsat skabe muligheder for dem, der kan – og holder hånden under dem, der har svært ved at – klare sig selv.

Det danske formandskab vil stille skarpt på fire temaer, der skal styrke og fokusere det nordiske samarbejde: Vi skal have vækst og beskæftigelse i højsædet; vi skal værne om den nordiske velfærd; vi skal øge kendskabet til de nordiske værdier ved at styrke det nordiske ”brand”; og vi skal fokusere på samarbejdet om Arktis.

Vi ser frem til et godt og udbytterigt samarbejde med vore nordiske venner i det kommende år.

H. Th. - S.-t

Helle Thorning-Schmidt
Statsminister

Carsten Hansen

Carsten Hansen
Minister for nordisk samarbejde

Øresund, Danmark/Sverige

Indledning

”Sammen er vi stærke”. Det var de nordiske samarbejdsministres vision for det nordiske samarbejde fra 2014 – og det vil også være ledetråd for det danske formandskab i 2015.

Vi har troen på, at det nordiske samarbejde gør en forskel, når det tager fat på konkrete problemstillinger med direkte betydning for de nordiske borgere, når det leverer indsatser med synlige og målbare effekter, og når det fokuserer indsatsen på områder med klar nordisk merværdi. Det vil også være ambitionen under det danske formandskab.

Denne ambition vil vi forfølge på den nordiske måde. Vi vil holde vore stolte nordiske traditioner for folkelig forankring i hævd. Hvor det er muligt, vil vi sikre inddragelsen af de nordiske græsrodder i vore aktiviteter. Og vi vil indfange den stærke nordiske foreningskultur gennem åbenhed og deltagelse. Det gælder i særlig grad børn og unge fra hele Norden, som vil blive inddraget i aktiviteter – for at give dem oplevelsen af det samarbejdende Norden og for at styrke fundamentet for det nordiske fællesskab, der er selve essensen i samarbejdet.

I et år, hvor både Danmark og Island fejrer 100-året for kvinders valgret, vil også ligestilling stå som et centralt pejlemærke i en række aktiviteter. Vi ved, at der på en række områder er forskelle mellem kvinders og mænds, pigers og drenge, vilkår og forhold. Forskellene kommer blandt andet til udtryk i skolen og på arbejdsmarkedet. Det skal der tages højde for under det danske formandskab.

Danmark skal i 12 måneder varetage formandskabet. Det bliver en vigtig opgave at videreføre mange af de flerårige indsatser, der præger det nordiske samarbejde. Det gælder den løbende indsats med fornyelse og reform af det nordiske samarbejde i overensstemmelse med generalsekretærens rapport ”Nyt Norden”. Og så gælder det i særlig grad arbejdet med at nedbryde grænsehindringer i alle hjørner af samarbejdet – både de særlige hindringer, der består i Nordatlanten, og de hindringer, der står i vejen for et udbygget samarbejde inden for konkrete politikområder, som f.eks. social- og beskæftigelsesområdet. Vi vil også fortsat sætte fokus på bekæmpelse af social dumping, hvor der i nordisk regi er en lang tradition for at samarbejde og udveksle erfaringer om udenlandsk arbejdskraft.

Skal formandskabet skabe resultater, kræver det fokus. Vi har derfor valgt fire temaer, der alle optager de nordiske borgere her og nu: vækst, velfærd, værdier og Det Blå Arktis. Vores formandskab vil lægge hovedvægten i dette arbejde.

Østersøen,
Åland

Den globale økonomiske krise har ramt hårdt – også i Norden, hvor nedgang i den økonomiske aktivitet, tab af arbejdspladser og en udbredt pessimisme har kastet lange skygger over vore samfund. Det har krævet mange svære beslutninger at genoprette vore økonomier. Men meget tyder nu på, at disse indsatser bærer frugt, og krisen synes endelig at være ved at miste sit greb om Norden.

Nu skal vi igen have vækst og beskæftigelse i højsædet. Det skal det også i det nordiske samarbejde. Vi vil i 2015 videreudvikle Nordens position som ledende region inden for områder, hvor den nordiske styrkeposition allerede er synlig, og hvor en fælles nordisk indsats, der baserer sig på kreativitet og nytænkning, kan skabe yderlige vækst og beskæftigelse. Og her har vi særligt gode forudsætninger inden for det grønne og kreative område. Norden er på mange måder allerede kendt og anerkendt som en foregangsregion inden for grøn og bæredygtig vækst. Mange lande ser mod Norden, når de skal finde inspiration til de vigtige beslutninger om bæredygtig energiforsyning, en mere effektiv ressourceudnyttelse, grøn omstilling og klimavenlige tiltag.

2015 vil i væsentlig grad være præget af FN-forhandlinger om bæredygtig udvikling og klima. For det første forventes der at blive vedtaget en række globale bæredygtigheds mål som en del af FN's Post 2015-udviklingsdagsorden og opfølgning på Rio+20-konferencen om bæredygtig udvikling. For det andet afholdes FN's internationale klimakonference COP21 i Paris, hvor målet er, at der indgås en ny global klimaaftale. Vi vil udnytte det gode nordiske samarbejde til at sikre indflydelse på forhandlingerne og nordisk aftryk på resultaterne.

Det gælder blandt andet vore nordiske byer. Byer huser en voksende andel af jordens befolkning og økonomisk aktivitet. I 2050 vil 70 pct. af verdens befolkning bo i byer. Med dette voldsomme befolkningspres på byerne vil bæredygtighed i stadig større grad blive en central målsætning for udviklingen af byer – både i Norden og i resten af verden. Det vil kræve innovative løsninger og byplanlægning at skabe byer, der på den ene side nedbringer forurening og ressourceforbrug og bidrager til at mindske presset på udledning af drivhusgasser, og på den anden side danner rammerne om et godt byliv, så de forbliver attraktive at leve i. Der findes allerede spændende aktiviteter i Norden, hvor arkitektur går i hånd i hånd med planlægning og forbedring af energiforbrug, støjreduktion, affaldshåndtering, trafiksanering, trivsel m.v. Formår vi i Norden at videreudvikle og promovere sådanne løsninger både i og uden for Norden, vil det være til gavn for vækst, sundhed og beskæftigelse samt livskvaliteten for de mennesker, der bor i byerne. Nordiske byer skal være en bæredygtig vækstmotor.

Østersøen, Finland

Nordisk design og mode er et andet område, hvor vi allerede høster international anerkendelse. Nordisk mode forbindes med renhed, etik og minimalisme. Det er unikke styrkepositioner i en mode- og tekstilbranche, der ellers er kendt som en af de mest ressourceforbrugende i verden med et betydeligt energi- og vandforbrug og en udbredt kemikalie- og pesticidanvendelse. Og det giver helt særlige muligheder i disse år, hvor der i denne branche er kommet øget opmærksomhed på mere effektiv ressourceudnyttelse, større genanvendelse og et mere kritisk syn på brugen af kemikalier. Med en målrettet indsats vil vi også inden for denne branche kunne få skabt lighedstegn mellem grøn omstilling og Norden – og derved yderligere sætte skub under det betydelige vækst- og beskæftigelsespotentiale, der allerede ligger i mode- og tekstilbranchen.

I Norden har vi også gode erfaringer med en effektiv udnyttelse af vore biologiske produkter, der begrænser spild og øger fortjenesten. Denne såkaldt bioøkonomiske tilgang tilgodeser samfundets og miljøets interesser og bidrager samtidig til et konkurrencedygtigt og vækstskabende erhverv. Ikke mindst i Nordatlanten er der et betydeligt erhvervsmæssigt potentiale i at udvikle en bedre og mere miljørigtig udnyttelse af havets biologiske ressourcer. Det kræver en fælles nordisk indsats, hvor offentlige myndigheder og erhvervsaktører i fællesskab bidrager til udviklingen af nye løsninger.

Vi vil:

- under navnet "Nordic Built Cities" lancere et projekt, der samler de mest fremsynede nordiske aktører inden for bl.a. byplanlægning, arkitektur, byggeri, miljø, energi, transport, IT (smart cities), tryghed og trivsel i et samarbejde om, hvordan områder i nordiske byer kan gøres attraktive og bæredygtige.
- arbejde for vedtagelsen og gennemførelsen af en nordisk handlingsplan i regi af de nordiske miljøministre og et event i 2015, begge til fremme af en ressourceeffektiv og bæredygtig nordisk mode- og tekstilproduktion.
- igangsætte et projekt, hvor relevante myndigheder og erhvervsliv i samarbejde kortlægger udfordringer og muligheder for bæredygtig vækst baseret på effektiv udnyttelse af marine ressourcer i Nordatlanten.

Vi har i Norden gennem en årrække opbygget stærke velfærdssystemer til gavn for den enkelte borger og som en bærende pille i vores samfundsmodel. På mange måder er velfærdsstaten en fundamental del af det nordiske DNA. Men velfærdsstaten er ikke statisk. Den må også udvikle sig over tid. En dyb økonomisk krise, som den vi også har gennemlevet i Norden, udfordrer den samfundsmæssige sammenhængskraft og understreger behovet for at udvikle nye og tidssvarende løsninger, så den nordiske velfærdsmodel også fremover står stærkt i vore samfund.

Og vi har et stærkt fundament at bygge på. Vi råder i Norden over en omfattende viden og erfaring med velfærdsløsninger og besidder unikke ressourcer både offentligt og privat. Det er kompetencer og viden, der efterspørges langt uden for Nordens egne grænser.

Men vi er i Norden små økonomier. Adgangen til forskning og udvikling af nye metoder og indsatser er ikke ubegrænset. Der er derfor et åbenlyst potentiale i et styrket nordisk samarbejde på velfærdsområdet – et samarbejde, hvor vi bringer vores viden i spil i fælles nordisk regi. Det skal være et væsentligt omdrejningspunkt under det danske formandskab i 2015. Her vil vi inden for centrale samfundsområder prioritere indsamling af viden, målrettet vidensformidling og samarbejde om udvikling af innovative velfærdsløsninger. Derved sikrer vi, at velfærdsstatens praktikere – pædagogerne, underviserne, lægerne, sygeplejerskerne, de ansatte i ældreomsorgen og de mange andre – råder over den bedste forskningsbaserede viden og er bedst muligt rustede til at levere de bedst tænkelige velfærdsydelser.

Det gælder bl.a. på sundhedsområdet, hvor de nordiske statsministre allerede i Tromsø i 2012 blev enige om et tættere samarbejde til gavn for sundhedssystemer i hele Norden. Denne beslutning skal nu gradvis gennemføres på en række konkrete områder.

Et tættere nordisk samarbejde og videndeling om årsager og virkemidler vil også kunne få betydning for vore bestræbelser på at nedbringe den ulighed, som vi fortsat oplever, når det gælder sundhed og et godt helbred. Uligheden grundlægges allerede fra fødslen og viser sig eksempelvis ved, at færre børn af forældre med en kort uddannelse kommer til børneundersøgelser og bliver vaccineret. Andre faktorer så som rygning, alkohol samt kost og motion har også betydning for ulighed i sundhed. Det skal der nu øget fokus på.

Også på arbejdslivsområdet skal ulighed adresseres gennem fortsat fokus på bekæmpelse af social dumping. Emnet diskuteres jævnligt i nordiske kredse med stort udbytte, hvor landene lader sig inspirere af hinandens nationale løsninger. Vi vil styrke praksis med at udveksle erfaringer om den

Skagerrak, Danmark

ationale indsats samt drøfte udviklingstendenser og fællesnordiske interesser i forhold til EU-retlige initiativer.

Det gælder også på børn- og ungeområdet, hvor vi skal sikre børn den højest kvalificerede undervisning og pædagogiske praksis, så de bliver så dygtige, som de kan, og betydningen af negativ social arv mindskes i forhold til de faglige resultater. Vi skal også have fokus på at sikre de unge den uddannelse og læring, som det kræves for at komme ud og bide sig fast på arbejdsmarkedet. De unges uddannelse skal i højere grad matches med erhvervslivets behov. Og erhvervslivet må skabe arbejds- og lærepladser til de unge. Vi skal sætte fokus på de indsatser, som skal få unge væk fra passiv forsørgelse. Alle skal være med, og de, der ikke kan selv, skal hjælpes videre i uddannelse eller job.

Her har vi i Norden bl.a. en betydelig fællesudfordring med anbragte børn, der gennemgående klarer sig dårligere end deres jævnaldrende, når det gælder skolegang, ungdomsuddannelse, psykisk og fysisk helbred. Det kræver, at vi tager et samlet kig på anbringelsesområdet. Vi er heller ikke gode nok til at sikre gode faglige resultater og til at bryde den negative sociale arv. Erfaringer på tværs af de nordiske lande viser, at børn og unge – og især drenge – med sociale udfordringer fortsat har dårlige skoleresultater. Det svækker deres chancer på sigt i samfundet. Det skal vi have fokus på.

Vi skal også have blik for digitale løsninger. Det er et område, hvor vi allerede i dag står stærkt i Norden, og hvor digitale løsninger gør en konkret forskel på en række borgernære områder. Telemedicin, genoptræningsprogrammer og fjernundervisning er alle eksempler, der gør hverdagen lettere for borgere i Norden på centrale velfærdsområder. Formår vi at fremme nordiske virksomheders udvikling af innovative digitale løsninger, vil det kunne udgøre et vigtigt bidrag til gavn for den fortsatte udvikling af vores velfærdssystemer. Det vil samtidig kunne placere Norden som en foregangsregion på det digitale område med mulighed for udnyttelse af de vækstmuligheder, der ligger inden for dette felt.

Vi vil:

- styrke den fælles nordiske videndeling om tiltag, der kan være med til at reducere ulighed i sundhed. Det gælder f.eks. strukturelle tiltag (ny lovgivning) og øget brug af erfaringer med at differentiere forebyggelses-, opsporings-, behandlings- og rehabiliteringsindsatser på baggrund af forskellige behov m.v.
- følge op på anbefalingerne i udredningen om det fremtidige nordiske samarbejde på sundhedsområdet (Bo Könberg-rapporten).
- sætte fokus på de udfordringer og initiativer, de nordiske lande har i forhold til at få unge i varig beskæftigelse.
- styrke opbygningen af viden på fødevareområdet og sikre, at viden bliver brugt til at styrke fødevaresikkerheden, sunde kostvaner, undgå ødelæggende dyresygdomme og videreudvikle en vækstskabende produktion på et bæredygtigt grundlag.
- gennemføre en opfølgning på "One Health"-konferencen om antibiotika-resistens i 2012.
- styrke dialogen til bekæmpelse af social dumping i Norden.
- samarbejde om, at anbragte børn og unge sikres de bedste muligheder for trivsel, uddannelse og beskæftigelse. Det skal ske gennem udbredelse af metoder, der har størst mulig virkning, og ved at samarbejde om de områder, hvor der mangler viden.
- etablere et nordisk forum, der skal sikre et struktureret vidensarbejde inden for god undervisning og god pædagogisk praksis til brug for praktikere. Projektet skal bane vejen for udbredelsen af bedre undervisning og pædagogisk praksis, der understøtter bedre faglige resultater, og at betydningen af negativ social arv mindskes.
- tage initiativ til at understøtte digitale virksomheders brug af åbne data og deres mulighed for at teste digitale løsninger på borgere i de enkelte nordiske lande.
- medvirke til at etablere et forum med netværk på tværs af landene, der bl.a. skal understøtte formidlingen af erfaringer med, metoder for og effekter af arbejdet med rehabilitering af ældre landene imellem.
- etablere et nordisk netværk på området for senfølger efter seksuelle overgreb med henblik på en tværnordisk kortlægning af området.

Bæredygtig vækst, innovationsevne, klima, vedvarende energi, miljøhensyn, uddannelse, demokrati, åbenhed, lav korruption og ligestilling. Det er nogle af de styrkepositioner, som vi forbindes med ude i verden, og som er baseret på et sæt nordiske grundværdier. Og i kølvandet på den økonomiske krise oplever vi i stigende grad, at en række lande vender blikket mod Norden for at hente inspiration til løsning af nogle af de samfundsudfordringer, som de står overfor. F.eks. har de nordiske velfærdsuddannelser en række ligheder og ekspertiseområder, der gør dem attraktive for uddannelseseksport og branding af nordiske velfærds løsninger. Denne interesse kan vi bruge bedre ved at blive endnu skarpere på, hvad det præcist er, den nordiske model kan, som andre lande og regioner kan lade sig inspirere og tage ved lære af. Den grundlæggende nysgerrighed efter det nordiske afspejler sig også i en meget stor interesse for nordisk kultur og mad.

Denne positive internationale opmærksomhed skal vi forstå at benytte og udbygge. Vi skal i højere grad benytte det nordiske ”brand” til at fremme kendskabet til nordiske styrkepositioner og kerneværdier. Ikke mindst på de markeder, hvor kendskabet til Norden som region er større end kendskabet til de enkelte nordiske lande, er der et uudnyttet potentiale for en mere strategisk og systematisk promovering af det nordiske brand.

Vi vil derfor under det danske formandskab igangsætte en langsigtet indsats, der sætter strategisk fokus på fælles international branding af Norden. Det vil ske i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds nye *strategi for international profilering og positionering af Norden* med fokus på en række udvalgte områder.

Det gælder bl.a. de fælles nordiske kulturfremskud. I 2013 gennemførtes et stort fælles fremskud i Washington D.C. under navnet ”Nordic Cool”. Det blev en stor succes, der understregede den store internationale opmærksomhed, som nordisk kunst og kultur får i disse år. Erfaringerne fra Nordic Cool kan ikke overføres direkte på andre lande, men er med til at understrege det potentiale, der ligger i at øge kendskabet til Norden gennem ambitiøse kulturudvekslingsprojekter. Det er en erfaring, som vi nu må bygge videre på for at sikre, at formidlingen af nordisk kultur – som bærer af nordiske værdier – i de kommende år står endnu stærkere.

Den øgede fokus på ny nordisk mad skaber i disse år betydelige og væsentlige ændringer i madkulturen i en række nordiske lande. Den udvikling sætter også fokus på nogle grundlæggende nordiske værdier om bæredygtighed, kreativitet, kvalitet og renhed. Samtidig følges denne udvikling med stor international interesse, og der vurderes at være et betydeligt potentiale i branding af Norden som fødevarer-destination i global topklasse.

Atlantehavet, Færøerne

Med afsæt i, at Nordens fødevarer er sikre, sunde og af ordentlig kvalitet samt produceret i bæredygtige produktionssystemer, skal vi sammen drage nytte af den internationale opmærksomhed og interesse, der er for fødevaresikkerhed og ny nordisk mad, og udbrede nordisk gastronomi både inden for Norden og ikke mindst ude i verden.

Også turismeerhvervet er tæt knyttet til det nordiske brand. Erhvervets succes er i vid udstrækning knyttet til kendskabet til Norden og de nordiske værdier. Samtidig er erhvervet selv – bl.a. gennem tiltrækning af turister – med til at udbrede kendskabet til Norden. Der er et godt potentiale for en fælles nordisk indsats inden for turismen, som kan skabe øget opmærksomhed om det nordiske brand og Norden som innovativ turismestedestination – i samspil med målrettede indsatser inden for andre sektorer som f.eks. kultur, fødevarer, arkitektur og design. Det skal vi benytte os af – ikke mindst for at tiltrække turister fra nye vækstområder.

Vi vil:

- nedsætte en nordisk arbejdsgruppe, der i løbet af 2015 skal udvikle et velstruktureret koncept for ”Nordic Cool”, som kan skabe de organisatoriske rammer for fremtidige fælles nordiske kulturfremstød i udlandet. Vi vil også undersøge mulighederne for igangsættelse af et nyt konkret ”Nordic Cool”- fremstød.
- målrettet benytte nordisk mad til at ”brande” Norden. Det vil vi gøre ved afholdelsen af en årlig ”Nordic Food Festival” med deltagelse af centrale aktører inden for udviklingen i den nordiske gastronomi og fødevarerudvikling. Vi vil også lancere et initiativ – ”New Nordic Ultra” – der skal skabe opmærksomhed om de bedste råvarer fra det højeste Nord.
- tage de første skridt til at etablere en organisatorisk ramme for de nordiske landes fælles indsats for turisme-, eksport-, kultur- og investeringsfremme under arbejdstitlen ”Team Norden”. Som et første skridt vil udvikling af tilbud til nye turister fra vækst- og fjernmarkederne – i første omgang Kina – blive afprøvet.
- tage et fælles nordisk initiativ til at styrke viden om og eksport af videregående (velfærds)uddannelser.
- igangsætte en afsøgning af mulighederne for at styrke det fælles nordiske samarbejde inden for arkitektur og design i internationale sammenhænge.
- skabe et økonomisk og analytisk funderet afsæt for den internationale branding af Norden og den nordiske model. Dette vil vi opnå ved at afholde en konference i 2015 blandt ledende forskere inden for feltet, der efterfølgende vil udgive en række policy-anbefalinger vedrørende styrkepositioner og svagheder ved den nordiske model og dens anvendelighed i andre lande og regioner.

Klimaforandringer har sat gang i en forvandling af Arktis. Denne udvikling vil tage til i de kommende år. Fra polarområdet over Nordatlanten til de nord-europæiske egne vil klimaforandringerne fundamentalt ændre både udfordringer og muligheder for lokalbefolkningerne. Det bliver en stor opgave for de arktiske samfund.

Norden skal tage aktiv del i bestræbelserne på at sikre en bæredygtig udvikling i regionen med landenes befolkninger i centrum. I disse bestræbelser vil vi i Norden blandt andet kunne trække på en mangeårig tradition for samarbejde og videndeling på tværs af en række sektorer som f.eks. miljø, klima, energi, bæredygtig udvikling, forskning, kultur og ligestilling. Erfaringer fra denne tværsektorielle tilgang i nordisk regi skal vi benytte til at supplere og understøtte arbejdet i særligt Arktisk Råd, som er det primære forum for drøftelser i og om Arktis.

Under arbejdstitlen "Det Blå Arktis" vil vi under vores formandskab derfor sætte fokus på de områder, hvor Arktis og Norden kan spille sammen. Det "Blå" bliver et særligt omdrejningspunkt for indsatsen, fordi havet spiller en afgørende rolle i den forvandling, som Arktis undergår. Havet er essentielt i forhold til natur, kultur, erhvervsudvikling og transport, og med klimaforandringerne bliver en samlet helhedsforvaltning af de "blå naturressourcer" kun vigtigere. Oprindelige folk og andre brugere af havet og dets levende ressourcer har stor indsigt i naturen, og denne viden er af stor betydning.

Med klimaforandringer følger smeltende is, nye skibsruter og stigende maritim aktivitet i Arktis. Det vil i både Norden og Arktis kunne bidrage til vækst og nye arbejdspladser. Interessen er allerede stor, og aktører i og uden for regionen står på spring for at udnytte de nye muligheder. Men der er behov for at understøtte erhvervsudviklingen i regionen. Det kræver først og fremmest, at der gøres en særlig indsats for at styrke sejladsikkerheden. Samtidig bliver det afgørende at fastholde høje miljø- og sikkerhedskrav, så miljøet sikres i takt med, at aktivitetsniveauet stiger.

Med den forventede stigning i det maritime aktivitetsniveau vil der også blive lagt et nyt pres på havmiljøet. Beskyttelse af havenes biodiversitet bliver derfor stadig vigtigere i takt med den voksende kommercielle aktivitet. Der vil være behov for at undersøge, hvordan havmiljøet i Arktis reagerer på mere maritim transport og fiskeri. Denne viden om havbundens biodiversitet er essentiel for fremtidig fiskeri- og miljøforvaltning og for det kommercielle fiskeri i form af videnskabelig dokumentation. Viden og erfaring, der indhentes fra Arktis, vil de nordiske lande desuden kunne overføre til andre havområder, hvorved der kan opnås bedre viden om havområderne i hele det nordiske regi.

Diskobugten, Grønland

Vi vil:

- understøtte sejladsikkerheden i Arktis ved at gennemføre et projekt om videreudvikling af e-navigationsværktøjet "ArcticWeb", der giver overblik over skibe i Arktis, og ved udvikling af en fælles maritim, arktisk webportal med relevant og nødvendig information om sejlads i Arktis.
- skabe en platform for videndeling og udvikling af en fælles nordisk protokol for kortlægning og monitorering af havbundens biodiversitet og sårbarhed.
- følge op på Nordisk Ministerråds nye arktiske samarbejdsprogram for 2015–17 samt styrke den nordiske dialog om tværgående arktiske emner.
- supplere arbejdet med arktiske spørgsmål i andre fora, herunder særligt i Arktisk Råd.

Atlantshavet, Island

Lofoten, Norskehavet, Norge

norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

NORDEN2015.DK

**Yderligere information om
Danmarks formandskab fås
på www.norden2015.dk**

**Udenrigsministeriet
Sekretariatet for Ministeren
for Nordisk Samarbejde
norden2015@um.dk**

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Danmark
Telefon: +45 3392 0000

ANP 2014:746
ISBN 978-92-893-3785-4 (PRINT)
ISBN 978-92-893-3806-6 (PDF)